

Univerzitet u Nišu

Dr Evica Petrović
Dr Jelena Z. Stanković

Upravljanje rizicima u finansijama i osiguranju - izazov održivog poslovanja

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Dr Evica Petrović

Dr Jelena Z. Stanković

UPRAVLJANJE RIZICIMA U FINANSIJAMA I OSIGURANJU – IZAZOV ODRŽIVOG POSLOVANJA

Sustainable Finance and Insurance:
EU Principles, Practices and
Challenges

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Erasmus+ Programme
Jean Monnet Activities - Jean Monnet Academic Modules
Project Reference: 611831-EPP-1-2019-1-RS-EPPJMO-
MODULE

Niš, 2022

**UPRAVLJANJE RIZICIMA U FINANSIJAMA I OSIGURANJU -
IZAZOV ODRŽIVOG POSLOVANJA**
- monografija -

Izdavač: Univerzitet u Nišu
Niš, Univerzitetski trg 2

Za izdavača: Prof. dr Dragan Antić, rektor Univerziteta u Nišu

Recenzenti:

Prof. dr Veselin Avdalović, vanredni profesor u penziji Univerziteta u Nišu, Ekonomskog fakulteta u Nišu

Prof. dr Predrag Stančić, redovni profesor u penziji Univerziteta u Kragujevcu, Ekonomskog fakulteta u Kragujevcu

Prof. dr Đorđe Ćosić, redovni profesor Univerziteta u Novom Sadu, Fakulteta tehničkih nauka

Prof. dr Dejan Mikerević, redovni profesor Univerziteta u Banjoj Luci, Ekonomskog fakulteta u Banjoj Luci

Lektor: Miroslava Đorđević

Štampa: Atlantis doo Niš

Tiraž: 100 primeraka

ISBN: 978-86-7181-116-3

Na osnovu odluke Senata Univerziteta u Nišu, broj 8/16-01-003/22-035 od 16.5.2022. godine, rukopis je odobren za štampu u kategoriji monografija nacionalnog značaja.

© 2022. Univerzitet u Nišu

Sva prava su zadržana. Ni jedan deo ove publikacije ne može biti reproduktovan niti smešten u sistem za pretraživanje ili transmitovanje u bilo kom obliku – elektronski, mehanički, fotokopiranjem, snimanjem ili na drugi način, bez pisane saglasnosti.

Ova publikacija je razvijena i štampana u okviru Erasmus+ projekta
611831-EPP-1-2019-1-RS-EPPJMO-MODULE *Održive finansije i
osiguranje: EU principi, prakse i izazovi (SUFIN)*

This publication is developed and printed as the part of Erasmus+ project
611831-EPP-1-2019-1-RS-EPPJMO-MODULE *Sustainable Finance and
Insurance:EU Principles, Practices and Challenges (SUFIN)*

www.sufin.ni.ac.rs

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Predgovor

Iako svet postaje sve rizičnije mesto, problem nije u saznanju da čovek živi u znaku rizika, već što se delovanje rizika multiplikuje, njegove manifestacione posledice su opasnije, a domete nije moguće tačno predvideti. Ovo su razlozi što je sredinom osamdesetih godina prošlog veka lansirana sintagma „društvo rizika“ i što se počelo govoriti o „kulturi rizika“.

Podstaknuti polemikom o riziku sa izvođačima nastave i polaznicima na kursu koji je realizovan u okviru projekta *Održive finansije i osiguranje: EU principi, prakse i izazovi (SUFIN)*, koji je podržao Erasmus+ program Evropske unije a realizovao Univerzitet u Nišu, kao i saznanjima stečenim višegodišnjim naučno-istraživačkim aktivnostima u oblasti osiguranja i finansija, autori monografije prof. dr Evica Petrović (autor prvog dela „Rizik kao objektivna kategorija savremenog poslovanja“ i trećeg dela „Zakonodavni okvir poslovanja sektora osiguranja i održivi razvoj“) i doc. dr Jelena Z. Stanković (autor drugog dela „Upravljanje finansijskim rizicima u investicionom odlučivanju“ i četvrtog dela „Upravljanje rizicima održivog poslovanja u digitalnoj ekonomiji“) su pokušali da odgovore na neka od aktuelnih pitanja o riziku i na primeren način svoja razmatranja prezentuju zainteresovanim teoretičarima, praktičarima i studentima.

Autori koriste priliku da se posebno zahvale recenzentima prof. dr Veselinu Avdaloviću, prof. dr Predragu Stančiću, prof. dr Đorđu Čosiću i prof. dr Dejanu Mikereviću, čije su ideje i korisne sugestije doprinele unapređenju kvaliteta rada, kao i Univerzitetu u Nišu koji je preuzeo ulogu izdavača i tako pomogao da se tekst učini dostupnim široj javnosti. Takođe, autori će sa zahvalnošću prihvatiti sve dalje sugestije i dobronamerne kritike koje bi mogle doprineti da ova monografija u svojim narednim izdanjima još bolje ispuni svrhu kojoj je namenjena.

Autori

Sadržaj

GLAVA I: RIZIK KAO OBJEKTIVNA KATEGORIJA SAVREMENOG POSLOVANJA	1
1.1 Istorija razvoja pojma rizik.....	1
1.2 Rizik i njegove komponente.....	6
1.3 Realnost ili perspektiva potrebe za upravljanje rizikom.....	8
1.3.1 Analiza rizika.....	13
1.3.2 Kategorizacija rizika	14
1.3.2.1 Operativni rizik	15
1.3.2.2 Reputacioni rizik	18
1.3.2.3 Tehnološki rizici i sajber kriminal	20
1.3.2.4 Rizik od odgovornosti.....	28
1.3.2.5 Pravni rizik.....	29
1.3.2.6 Rizik pandemije	30
1.3.2.7 Rizik zemlje, politički rizik i rizik terorizma	33
1.3.3 Osigurljivost rizika	38
1.3.4 Metode kvantifikacije rizika	43
1.3.4.1 Kvalitativne metode procene rizika	44
1.3.4.2 Kvantitativni pristup analize rizika	46
GLAVA II: UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA U INVESTICIONOM ODLUČIVANJU	55
2.1 Investiciono odlučivanje u uslovima rizika	55
2.1.1 Koncept očekivane korisnosti u uslovima rizika	55
2.1.2 Koncept očekivane korisnosti u uslovima ekstremnih rizika.....	58
2.1.3 Diversifikacija kao investiciona strategija u uslovima rizika	63
2.2 Tržišni rizik	70
2.2.1 Komponente tržišnog rizika.....	70
2.2.2 Modeli za vrednovanje tržišnog rizika.....	72

2.2.2.1	Merenje rizika primenom mere vrednost pod rizikom.....	73
2.2.2.2	Parametri modela mere vrednosti pod rizikom	76
2.2.2.3	Modeli za procenu mere vrednost pod rizikom.....	87
2.2.2.4	Merenje rizika primenom mere očekivani gubitak	93
2.3	Kreditni rizik	96
2.3.1	Determinante kreditnog rizika	96
2.3.2	Mertonov model kreditnog rizika	99
2.3.2.1	Verovatnoća neizvršenja obaveza dužnika	103
2.3.2.2	Gubitak u slučaju nemogućnosti izvršenja obaveze i stopa obnove vrednosti	106
2.3.2.3	Premija za kreditni rizik	107
2.3.2.4	Korelisanost kreditnog rizika	108
2.3.3	Kreditni rizik portfolija.....	110
2.4	Rizik nelikvidnosti.....	113
2.4.1	Koncepti likvidnosti i rizik nelikvidnosti	113
2.4.2	Upravljanje likvidnošću	116
2.4.3	Likvidnost i sistemski rizik.....	121
GLAVA III: ZAKONODAVNI OKVIR POSLOVANJA SEKTORA OSIGURANJA I ODRŽIVI RAZVOJ.....		123
3.1	Značaj osiguranja u savremenim uslovima poslovanja	123
3.2	Osiguranje u funkciji održivog razvoja	127
3.3	Pojam i cilj regulative poslovanja finansijskih institucija	130
3.3.1	Neophodnost nadzora nad poslovanjem finansijskih institucija i modeli supervizije.....	131
3.3.2	Specifičnost nadzora nad poslovanjem osiguravajućih kompanija	134
3.3.3	Karakteristike nadzora sa aspekta razvoja tržišta osiguranja u Srbiji	141
3.4	Regulativa Solventnost.....	143
3.5	Stres testovi posmatrani sa aspekta regulatora osiguravajućih kompanija	151

3.6 ORSA i Solventnost II.....	161
3.7 Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja u osiguranju i Solventnost II.....	165
GLAVA IV: UPRAVLJANJE RIZICIMA ODRŽIVOG POSLOVANJA U DIGITALNOJ EKONOMIJI	169
4.1 Okvir za upravljanje rizicima održivog poslovanja u uslovima digitalizacije.....	169
4.1.1 Održivo poslovanje – izazov savremenog korporativnog upravljanja	169
4.1.2 Društveno odgovorno poslovanje u uslovima digitalizacije	173
4.1.3 Rizici održivog poslovanja u digitalnoj ekonomiji.....	176
4.1.4 Integrisanje rizika održivosti u okvir za upravljanje rizicima preduzeća	180
4.2 Uticaj digitalizacije na poslovanje društava za osiguranje	183
4.2.1 Uticaj digitalizacije na lanac vrednosti u osiguranju	183
4.2.2 Uticaj digitalizacije na interakciju između osiguranika i osiguravača	186
4.2.3 Uticaj digitalizacije na automatizaciju poslovnih procesa u osiguranju	188
4.2.4 Inoviranje postojećih i razvoj novih proizvoda osiguranja pod uticajem digitalizacije	191
4.2.5 Prihvatanje i implementacija informacionih tehnologija u poslovanju društava za osiguranje	194
4.3 Investicije u kripto-imovinu i diverzifikacija rizika portfolia	197
4.3.1 Osnovna svojstva finansijske kripto-imovine	198
4.3.1.1 Distribuirane baze podataka i blokčejn tehnologija	202
4.3.1.2 Tipovi digitalne imovine koja se bazira na blokčejn tehnologiji.....	204
4.3.1.3 Trgovanje i vrednovanje kripto-imovine u finansijama....	206
4.3.2 Rizici investiranja u digitalnu finansijsku imovinu	209
Literatura	215

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

005.334:658
005.35

ПЕТРОВИЋ, Евица, 1955-

Upravljanje rizicima u finansijama i osiguranju : izazov
održivog poslovanja / Evica Petrović, Jelena Z. Stanković. - Niš :
Univerzitet u Nišu, 2022 (Niš : Atlantis). - [6], III, 234 str. ; 25 cm

"...u okviru Erasmus+ projekta 611831-EPP-1-2019-1-RS-
EPPJMO-MODULE Održive finansije i osiguranje: EU principi,
prakse i izazovi (SUFIN)." --> str. [3]. - Tiraž 100. - Napomene i
bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija: str. 215-234.

ISBN 978-86-7181-116-3

1. Станковић, Јелена, 1983- [аутор]
а) Финансијско пословање -- Управљање ризиком б)
Предузећа -- Одрживи развој

COBISS.SR-ID 71041033

ISBN 978-86-7181-116-3

9 788671 811163